№ 130 ՇԱԲԱԹ 15 ՅՈՒՆԻՍԻ

1913
ՅԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ 15 ՅՈՒՆԻՍԻ №.130

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSCHAK".

ՅՈՒՆԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 6 ՌՈՒԲ.
Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած։
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։
Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торг. Дома Л. и Э. Метцль и К°, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնոյում՝ Большая 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
1913 թուի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1914 թ. լրիւ վճարած կունենան բաժանորդավճար 10 րուբլին, ձրիաբար կը ստանան հետևեալ 2 գրքերը. 1) «Մշակ» եւ հայ կինը», 2) «Մշակի» քառասնամեակ»։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Գայիսա քահ. Աբուլեան և տիկուհի Մարիամ Զաքարեան, Նազար և Սօֆիա Աթաբէգեան, Գրիգոր և Դարիա Էյնաթեան ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց ազգականներին և ծանօթներին՝ իրանց սիրելի հօր և աներոջ

Զաքարիա Նոնեան ԴԷԴՈՒԿԵԱՆԻ

մահվան մասին, որ տեղի ունեցաւ ամսիս 14-ին երկարատև և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ։ Մարմնի յուղարկաւորութիւնը վաղը, կիրակի, առաւ. ժամը 9½-ին, հանգուցեալի բնակարանից (Անդրէեվսկայա № 98), դէպի Թադէոսեան ս. Աստուածածնի եկեղեցին։ Ամբիծքը այսօր, շաբաթ, երեկ. ժամը 7½-ին։
505. 1—1

Թիֆլիսի Գայիանեան Օրիորդաց Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը

սրանով յայտարարում է, որ իր խնամքին յանձնված դպրոցում ազատ դասեր են բացված հետևեալ առարկաներից.
ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ – V, VI և VII դաս. շաբաթ 15 դաս
ՌՈՒՍԱՑ ՊԱՏՄ., ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ » 3 դաս
ՁԵՌԱԳՈՐԾ . . . . » 4—6 դաս
Խնդրագիրները ուսման վկայաթղթերի հետ ուղարկել հոգաբարձութեան մինչև յուլիսի 5-ը։
(ա. օ) առ. 498. 2—2

Կիրակի, յունիսի 16-ին, առաւօտ. ժամը 10-ին
ԳԱՅԻԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՑՈՒՄ կայանալու է
Ուսուցչական Միութեան
ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ։
ՕՐԱԿԱՐԳ. 1) Հաշիւ և տեղեկագիր. 2) Նախահաշիւ. 3) Ընտրութիւններ։ Եթէ առաջին ժողովը չը կայանայ անդամների օրինական թիւ չը լինելու պատճառով, երկուշաբթի, յունիսի 17-ին, նոյն ժամին և նոյն տեղը կը կայանայ երկրորդ և վերջին ժողովը։
առ. 499. 1—1

ԱԶԴ

Պատշաճաւոր իշխանութիւնից հաստատված է
ՀԱՅՈՑ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑ ԸՆԿ. ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ
Նոր Ընկերութեան վարչութիւն ընտրելու համար, այսօր, կիրակի, յունիսի 16-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին Կովկ. Հայոց Բարեգործական Ընկեր. դահլիճում նշանակված է
ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ.
Ցանկացողները անդամագրվել Նոր Ընկերութեան պէտք է վճարեն տարեկան 3 րուբլի։ Անդամ գրվելու համար մինչև յունիսի 16-ը պէտք է դիմել գործավար Սարգիս Եսայեանին, «Մշակի» խմբագրատանը։
(հ. շ.) առ. 479. 3 3

ՇՈՒՇԻ-ԵՒԼԱԽ ՊՈՍՏԱՅԻՆ ՏՐԱԿՏԸ

Կայարանի գրասենեակը յայտարարում է, որ հեռագիրներով և նամակներով ընդունվում են առաջօրէն պատուէրներ կառքերի համար Եվլախում։
ՓԱԿ ԿԱՌՔԵՐԸ—կարէթ՝ 24 ր., կալեասկաները՝ 22 և 25 ր., օմնիբուսները՝ (դիլիժանս) 25—30 ր. և աւելի։ Առանձին տեղերի համար այդ կառքերում 4 և 5 ր.։ ԲԱՑ ԼԱՆԴՕՆԵՐԸ —5 և 6 մարդու համար—արժէն 30—35 ր. և աւելի։ Հասցէն՝ Евлахъ, почтовая станція.
Կարգադրիչ՝ ԼԵՒՈՆ ՎԱՐԱԶԵԱՆ
օ.մ. առ. 468. 10—5

Յունիսի 20-ից մինչեւ օգոստոսի 17-ը
Երեւանի նահ. ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱ գիւղում
Բացվում են Երկրագործութեան Դեպարտամէնտի ձրի
ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ
ԿԱԹՆԱՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ և ԱՆԱՍՆԱԲՈՒԾՈՒԹԵԱՆ վերաբերեալ։
Տեղեկութիւնների համար դիմել Թիֆլիսում Ալ. Քալանթարին, իսկ Մեծ-Ղարաքիլիսա գիւղում՝ դասընթացքների տնօրէն Ա. Զ. Թամամշեանին։
(2.) առ. 489. 2—2

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
Օգնական Prof. Posner-ի
Ընդունում է միզասեռական (վեներական) հիւանդներին Բեռլինի իր խորհրդակցական կաբինէտի և պրոֆ. Պօզնէրի կլինիկայի մէջ։ Տալիս է նաև խորհուրդներ մեւս մասնագիտութիւնների վերաբերեալ։
Հասցէն՝ D-r Muradoff Berlin. Iohannisstr. 15 (an der Friedrichstrasse). Telefon amt Norden 113—19.
(4.) առ. 830. 0—27

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
յայտարարում է ի գիտութիւն հասարակութեան, որ
ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԸ,
որի կանոնադրութիւնը 1912 թ. նոյեմբերի 20-ին արժանացել է Ֆինանսների պ. Մինիստրի հաստատութեան և ապա 1912 թուի դեկտեմբերի 20-ին հրատարակվել է
«ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՍԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐԻ ՀԱՒԱՔԱԾՈՒԻ» մէջ,
ՆԵՐԿԱՅ ՅՈՒՆԻՍ ԱՄՍԻ 18-ԻՆ
ԲԱՑ Է ԱՆՈՒՄ ԻՐ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ
եւ պիտի կատարէ, իր կանոնադրութեան համաձայն, ամեն տեսակ բանկային գործողութիւններ:
ԲԱՆԿԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ԿԵՐՊՈՎ ԳՏՆՎՈՒՄ Է
Пасахевская ...... № 8
առ. և. 500. 2—1

По умѣреннымъ цѣнамъ
Новѣйшихъ изящныхъ рисунковъ.
ПОЛНОМѢРНЫЕ
ОБОИ
ФАБР. СКЛАДЪ
МАНГИКІАНА
ПУШКИНСКАЯ № 7.
(4. 4.) 357. 50—13

ԲԺԻՇԿ
Խ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ
ՏԵՂԱՓՈԽՎԵՑ ԿՈՋՕՐ։
ՆԵՐՔԻՆ և ԵՐԵԽԱՅՈՑ հիւանդ.։
Հասցէն՝ Дача Едигарова, по дорогѣ въ Удзо.
(շ. հ.) առ. 487. 3—2

ՈՂՋՈՅՆ ՁԵԶ

Այսօր, Թիֆլիս եկած գիտնական հիւրերը կը հաւաքվեն երեկոյեան միասին՝ ծանօթանալու միմեանց հետ և իրանց առաջիկայ պարապմունքների մասին պայմանաւորվելու։

Իսկ վաղվանից կը սկսվեն բնագէտների և բժիշկների XIII համագումարի կանոնաւոր պարապմունքները։

Համագումարների ժամանակ կարևոր են թէ գիտնական մաքի նոր նուաճումների հանդէս բերելը և թէ գիտութեամբ զբաղվող անձերի միմեանց հետ շփվելը և ծանօթանալը։

Այս վերջին հանգամանքին շատ մեծ նշանակութիւն են տալիս Եւրոպայում և Ամերիկայում։ Նոյնը պէտք է առանձին արժէք և կարևորութիւն ունենայ Կովկասում, մանաւանդ որ մեր երկիրը ամենևին հարուստ չէ եղել այնպիսի բարեպատեհ առիթներով, որոնք յաճախ մեզ և մեր երկիրը հիւրընկալ դարձնէին գիտնական գործողների և ուսումնասիրողների համար։

Այսօր բնագէտների, բժիշկների համագումարի առիթով նրանք մեր վաղուց սպասված հիւրերն են։

Ողջոյն ձեզ, ըղձալի հիւրեր։

Ուրախ ենք անհուն կերպով ձեզ, գիտութեան դրօշակով միացածներիդ, տեսնել մեր բնութեամբ հարուստ, պատմութեամբ և կուլտուրայով հնացած, իսկ կենսունակութեամբ դեռևս առոյգ երկրում, որը յարգել է գիտութեան լոյսը և անցեալում, բայց անբարեյաջող պատմական պայմանների գիտութեան նուիրվել աւելի վաղ, որպէսզի նա էլ այսօր հնար ունենար ճոխ և առատ հունձով հանդէս գալու համագումար ժողովում։ Մեր գործերը միայն վերջին տասնեակ տարիների առաջին համեստ փորձերն են, որոնք գալիս են ոչ այնքան իրանց էութեամբ թանգարժէք յաւելուածներ բերելու գիտութեան գանձարանի համար, որքան վկայութիւններ բերելու, թէ մենք էլ զգացել ենք ծարաւ գիտական կեանքի և գործունէութեան համար։

Մենք հաւատացած ենք, որ համագումարը, որքան էլ նա սահմանափակ լինի իր ծաւալով, այնուամենայնիւ նա խոշոր ազդեցութիւն կը թողնի մեր երկրում և կը ներկայանայ իբրև բեղմնաւոր խմոր առաջիկայ գիտական շարժման համար մեր երկրում։

Բարի գալուստ գիտութեան առաքեալներիդ։

Ա. Քալանթար

ԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Ռուիշչէվսկայա 13, տելէֆօն 4—21.
Ընդունելութիւն թէ կանանց և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող միայն стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից), վաղօրօք գրվելու պայմանով։
Ընդունելութիւն կանանց, ներքին և մանկական խանգութիւն ունեցող երթեւեկ հիւանդների, ամեն օր՝ ցեր. ժամը 11-ից մինչև 12-ը։
Ընդունելութիւն պրոֆ. Մ. Ս. Սուբբոտինի կողմից վիրաբուժ. կարիք ունեցող հիւանդների, վաղօրօք գրվելու պայմանով, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ցեր. ժամը 1—2-ը։
Հիւանդանոցի բժիշկները
Ա. Ա. Յարութինեան Ն. Ն. Վեսելօվզօրօվ, Վ. Ա. Զակրժէվսկի, Ի. Գ. Կալամկարեան, Ա. Ա. Նովիցկիյ, Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան, Ն. Զ. Ումիկեան, Ա. Ր. Փիշէր, Ս. Պ. Շահպարոնեանց։ Կոնսուլտանտ՝ պրոֆեսօր Մ. Ս. Սուբբոտին։
(հ.կ.) առ. 779. 160—63

ԲԺ. Ա. ՇԻԽԵԱՆ
ՄԵԿՆԵՑ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
եւ իր ընդունելութիւնները դադարեցրեց մինչեւ սեպտեմբերի 1-ը։
Իսկ սեպտեմբերի 1-ից հիւանդներին կընդունէ իր նոր բնակարանում, Գանօվսկայա փող. № 23.
(2.) առ. 492. 2—2

ԲԺԻՇԿ
ՄԱԿԱՐԵԱՆՑԸ
Մայիսի 15-ից վերսկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը
ՊԵՍՏԻԳՕՐՍԿՈՒՄ
Մասնագիտաբար—միզասեռական, վեներական, սիֆիլիս և կաշուի հիւանդութիւններ։
Հասցէն՝ Верхній бульваръ, д. Зипаловой.
(օ.մ.) առ. 401. 20—11

ԲԺԻՇԿ
ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՆԱԲԱԹԵԱՆ
Ընդունում է հիւանդներ կանանց և մանկաբարձութեան վերաբերեալ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, երեկ. ժամը 5—6-ը
Հասցէն՝ Ռուիշչէվսկայա № 1.
առ. (ե.հ.կ.) 4. 100—66

ՆԿԱՐԻՉ
Ա. ՖԷԹՎԱՃԵԱՆԻ
ԱՆԻԻ ԱԼԲՈՄԸ
գունատիպ
Լոյս տեսած Վիեննայի Գաֆիչէ Քոնստ Ինդուստրի Կայսերական Ընկերութեան տպարանում։
ԾԱԽՎՈՒՄ Է Թիֆլիսում. մեծաքանակ—Մանթաշեանցի խանութում (Մաղաթեան կղզի), իսկ հատով—«Բլան է Նուար» խանութում և «Գուտենբերգ» գրավաճառանոցում։ Գինը—հատով՝ 1 ր. 20 կ., մեծաքանակ գնողներին զեղչ 20%.
(հ.կ.) առ. 423. 25—7

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ա. Գ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ
ամառը ընդունում է հիւանդներին։
Մեծ-Ղարաքիլիսայում

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

Կարլ Կաուցկիի յայտնի գիտական շաբաթաթերթը — «Neue Zeit»—հրատարակել է Բ. Իշխանեանի մի յօդուածը՝ «Հայկական պրօբլէմը մեծ պետութիւնների առեանի առաջ» վերնագրով։ Այդ յօդուածում Իշխանեանը համառօտակի նկարագրում է հայերի վիճակը Ներկայումս և մասամբ 90-ական թւականներին, ապա հայ-քիւրդական յարաբերութիւնները, թիւրք կառավարութեան վերաբերմունքը։ Յօդուածի շարունակութեան մէջ՝ հեղինակը ծանրանում է այն պետութիւնների — Ռուսաստանի, Անգլիայի և Գերմանիայի — շահերի և քաղաքականութեան վրա Փոքր-Ասիայում, որոնց տնտեսա-քաղաքական ձգտումները այս կամ այն յարաբերութեամբ շաղկապվում են հայկական հարցի տուեալ վիճակի հետ, և պահանջում նրանցից ուրշակի դերք։ Իշխանեանը ասում է, թէ հայկական հարցը Փոքր-Ասիայի մակեդոնական պրօբլէմն է։

—

Բեռլինից մեզ հաղորդում են, որ անգլօ-թիւրքական վերջին դաշնագրի առիթով մաքերի եռանդուն փոխանակութիւններ են տեղի ունենում արտասահմանեան հայերի շահագրգռված գրուպաների և հայկական հարցով զբաղվող մարմինների շրջաններում։

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱՐՕՆԷՆ

Մուշ, 12 յունիսի

Մէկ ծաղկէն մեղուն մեղր կը պատրաստէ, իսկ օձը՝ թոյն...։

Այսպէս՝ տեղւոյս օտմ. երկրագործական բանկան արտաքուստ գառ է, իսկ ներքուստ գայլ է խեղճ, աղքատ ժողովրդի համար։

Եւ ահա թէ ինչպէս։

Խաշխալ-գաղցի երկու եղբայր՝ Սաֆարեան Սամսոն և Յովհաննէս՝ երկրի տխուր բէժիմին շնորհիւ խնկեր են տուկալի չքաւորութեան մէջ և ստիպուեր են իրենց ընդարձակ և խիստ բերրի կալուածները գրաւ դնել երկրագործական բանկան, որ սովորութիւն ունի առ հասարակ կալուածի արձանագրուած արժէքի կէսը հատուցանել գրաւ դնողին 6% տոկոսով։ Անցեր է այդ թւականէն 10—11 տարի, և բանկան աճուրդի է հաներ յիշեալ երկու թշուառ եղբայրներուն հողերը։ Այս խեղճերն այժմ իրենց գիւղին մէջ կը գտնուին հաջի Ահմադի ծառայութեան տակ։

Քանիցս առաջնորդը միջնորդեց և աշխատեցաւ յետաձգել այդ կալուածի վաճառումը, յուսալով որ պիտի յաջողի կամ Եգիպտոսի Հայկ. Բար. Ընդհ. Միութենէն և կամ այլ տեղէ գումար մը ձեռք բերել և այդ կալուածը ազատել բանկայէն ու վերադարձնել տէրերուն։ Սակայն առաջնորդին յոյսերը ցարդ ապարդիւն եղան։

Միւս կողմէն՝ հաջի Ահմադ-աղան կը դրդէ յիշեալ բանկի տեղիս վարչութեանը շուտով այդ հողերը աճուրդի հանել, վստահ լինելով որ, գտնուելով իր գիւղին մէջ, Տարօնոյ աշխարհի մէջ, ոչ ոք պիտի համարձակի իր առաջարկած գինէն բարձր արժէք առաջարկելու։ Եւ հաւանօրէն մօտ առենէն այդ կալուածն ալ պիտի անցնի հաջի Ահմադ-աղայի ձեռքը։ Այդ կալուածը գրաւ է դրուած 21 լիրայի փոխարէն, թէև նա իսկական արժէք ունի երեք անգամ քան. այժմ կարելի է զայն ազատել 25—30 լիրայով, եթէ ձեռք բերուի այդ գումարը։ Սաֆարեան Յովհաննէսն և իր ծերունի մայրն անցեալները կրկին առաջնորդին էին դիմած աղերսագին խնդրելու, որ իրենց կալուածը ազատէ անօրէնին ձեռքէն, խոստանալով այդ կալուածը 10 տարով դնել ազգին տրամադրութեան տակ իբր գրաւ, մինչև որ կարողանան իրենք իրենց սեփական աշխատանքով վերադարձնել տրոշը կամ ազգին այդ գրամը, և կալուածը մնայ իրենց։

Բանկան տրամադիր է օր առաջ վերջնական աճուրդի հանելու այդ և նման կալուածները, որպէս զի այդ հողերը անցնին թիւր-

քերում ձեռքը, ինչպէս եղած է մինչև այժմ։
Թախծ

Ց. Գ.—Նամակս վերջացնելէ յետոյ լսում ենք, որ քիւրդերը (հաւանաբար Հաջի Մուսա-բէյի մարդիկ) խեղդել են Զըխուրի Աւզուտ գիւղացի Աստուածատուր Գրիգորեանը, որ համարձակել է քանի մի օր առաջ աղերսագրով դիմելու այդտեղէն անցնող Բիթլիսի կուսակալ Մազհար-բէյին։

Հայերն առ այժմ այդ դէպքի առթիւ այլ ևս չբողոքեցին կառավարութեան։

Երէկ նոր ֆէրման կարդացուեցաւ տեղւոյս կառավարութեան մէջ, թէ «համիդիէ ալային» վերջացած է և այդ գունդերու զինուորներն այլ ևս պիտի ընդունուին իբր պարզ զինուոր։ Այժմ խնդիր է, թէ կառավարութիւնն անոնց զէնքերը պիտի ժողվէ։

Նոյն

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՍԵՐԲ-ԲՈՒԼՂԱՐԱԿԱՆ ԿՈՆՖԼԻԿՏԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 յունիսի

Ուսկիւբ.—Յունիսի 12-ին, առ. ժամը 2-ին, բուլղարները նորից անցան Զլէտովա գետը, Կրատովի շրջանում, կանոնաւոր զօրքերի հետ, և յարձակւում գործեցին սերբիական պահակախմբերի վրա։ Սերբերը ստացան օժանդակ օգնութիւն։ Կռիւը սկսվեց ամբողջ գծի վրա։ Յարձակումները տևեցին մի քանի ժամ։ Երբ սերբիական հետևակ գունդը դիմեց յարձակման, բուլղար զօրքերը յետ նահանջելու ազդանշանով դիմեցին փախուստի, թողնելով շատ սպանվածների և վիրաւորների։

—

Սօֆիա.—Բելգրադից հաղորդված տեղեկութիւնը Զլէտովայի մօտերը տեղի ունեցած խոշոր ճակատամարտի մասին սխալ է։ Իրողութիւնը այն է, որ յունիսի 11-ին գիշերով բուլղարական մի հրոսակախումբ Աբացօվի առաջնորդութեամբ սերբերից գրաւված Զլէտովա գիւղի մօտ յարձակվեց 70 սերբ [illegible] վերսկսվեց, ըստ որում սերբերը պարտեցին 20 թնդանօթ։

Սերբիայի և Բուլղարիայի դիւանագիտական կապերի խզման մասին արտասահմանում երևեցած տեղեկութիւնները սուտ են։

—

Բելգրադ.—Սկուպշչինայի նիստի բացումից յետոյ մինիստր-նախագահ Պաշիչը, յայտնելով որ շատ կարևոր հաղորդագրութիւններ ունի անելու, խնդրեց սկուպշչինայից նիստը գոնփակ յայտարարել։

Կուլուարներում խօսում են, որ այդ նիստում վճռվելու են մինիստրական ճգնաժամի և Պաշիչի Պետերբուրգ գնալու հարցերը։

Լուրերի համաձայն, սկուպշչինայի գոնփակ նիստը միաձայն հաւանութիւն է տուել Պաշիչի Պետերբուրգ գնալուն։ Մինիստրական ճգնաժամի խնդիրը կարելի է աւարտված համարել։ Զինուորական մինիստրը մնում է կաբինէտում։

Գահաժառանգ Ալէքսանդրը վերադարձաւ Ուսկիւբ։

Սօֆիա.—«Բուլղարիան», առարկելով «Սամօուպրավլէնին», գրում է. «Սերբիայի և Բուլղարիայի միջև սեպտեմբ. 15-ին ստորագրված համաձայնութեամբ որոշված էր, որ ամբողջ բուլղարական զօրքը գործելու է Մարիցայի հովտում, թողնելով Կիւստենդիլ-Դուբնիցա գծի ուղղութեամբ միայն մի զօրաբանակ»։ Զէնքի կանչված զօրքերի քանակութեան առիթով լրագիրը հաղորդում է, որ մայիսի կէսերին բուլղարական զօրքը կազմված էր 495,051 հետևակ, 10,262 հեծեալ զինուորից, 1291 թնդանօթից, 15,198 օֆիցերից. սերբիական զօրքը բաղկացած էր ընդամենը 230,193 մարդուց, որոնցից 164,288-ը հետևակ էր 340 թնդանօթով։

Գնացքների երթևեկութիւնը վերականգնվեց։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 յունիսի

Փարիզ.—Ֆինանսական մասնաժողովի մէջ օսմանեան պարտքի հարցի ա- [illegible] թիւն կատարվեց սերբ, յոյն և աւստրիացի պատգամաւորների միջև ծխախոտային մենավաճառութեան վերաբերութեամբ։

Ի նկատի ունենալով, որ մի քանի լրագիրներում տենդենցիօզ տեղեկութիւններ են տպվում մասնաժողովի աշխատանքների մասին, մասնաժողովը ցանկութիւն յայտնեց, որպէսզի պաշտօնական հաշուետուութիւնները տպվեն որքան կարելի է լրիւ։

—

Փարիզ. — Պատասխանելով «Տան» լրագրի հարցմունքին, Վենիզէլոսը հեռագրում է, որ բալկանեան դաշնակցութեան գերագոյն շահերի փրկութեան միակ միջոց ընդունում է միջնորդ դատարանը, ըստ որում դաշնակիցները պէտք է հրաժարվեն իրանց մասնաւոր հայեացքներից և սկզբից հնազանդվեն միջնորդ դատարանի վճիռներին։

—

Աթէնք.—Յունաստանի պատասխան նոտան՝ զինաթափութեան մասին՝ յանձնվեց այսօր Սօֆիայում։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 յունիսի

Պետերբուրգ. — Թագաւոր Կայսրին բաղդ ունեցաւ ներկայանալ «Շտանդարտ» զբօսանաւի վրա ֆինլանդական գեներալ-նահանգապետը և ընդունելութիւնից յետոյ հրաւիրվեց Բարձրագոյն նախաճաշի։

—

Պէկին.—Ռուսաց դեսպանը ամենախիստ առաջադրութիւն արեց չինական կառավարութեանը Ցիցիկարում «Дальній Востокъ» լրագրի թղթակից Տիտարէնկոյին գանակոծելու, Մինչակօյում ֆելդշէր Ակիմէնկոյին կալանաւորելու, Կալգանում 12 ռուս անասնապահների ձերբակալելու և վերջապէս Կալգանի մօտերը ռուսական պօստը քանդելու ու թալանելու առիթով։ Դեսպանը պահանջեց պատժել յանցաւորներին և վարձատրել տուժած կողմերին։

—

Վիեննա. — Պարոնների պալատում բարօն Գլանցը առաջարկեց սահմանել աւելի խիստ պատիժներ լրտեսութեան համար, ինչպէս վարվում են Ռուսաստանը, Անգլիան և Գերմանիան։ Պետական պաշտպանութեան մինիստրը պաշտպանեց Գլանցի առաջարկութիւնը։

—

Կահիրէ.—Կիրենայիկի թիւրքաց զօրքերի հրամանատար Ազիզ-բէյը 800 զինուորով եկաւ Սօլում և դիմում է Թիւրքիա։

—

Բէյրութ. — Թիւրքաց կառավարութիւնը, վիջելով ազգայնականութեան խնդիրքին, Բէյրութի վալիի պաշտօնում վերականգնեց Նազըմ-բէյին։

—

Հռոմ.—Թագաւորական հրովարտակով 5 ամսով զինավարժութեան են կանչվում 1912 թ. երկրորդ կատեգորիայի նորակոչ զինուորները, որոնք վերջերս ազատվեցին ծառայութիւնից։

—

Բերլին.—Ռէյխստագը երկրորդ ընթերցումից յետոյ ընդունեց զօրքի ուժեղացման համար միանուագ գումար յատկացնող օրինագիծը։ Ընդհանուր առմամբ եկամտային հարկից սպասվում է մի միլիարդ։

—

Բուդապեշտ.—Թագաւորական հրովարտակով սէյմը արձակվում է մինչև սեպտեմբերի 25-ը։

—

Լիսաբոն.—Սենատի նիստում սենատօրներ Կօստի և Ֆրէյտասի միջև գործային վիճաբանութիւնների ժամանակ տեղի ունեցաւ ընդհարում, որ վերջացաւ նրանով, որ Ֆրէյտասը հանեց ատրճանակը, մտադրվելով կրակել Կօստի վրա, բայց սենատօրները զինաթափ արին նրան։ Նիստը ընդհատվեց։

Ամստերդամ.—Նոր պալատի կազմը՝ 45 աջակողմեան, 55 ձախակողմեան, 9 քրիստոնեայ-սօցիալիստ, 30 լիբերալ, 18 սօցիալիստ, 7 դեմօկրատ։

ՊՈՒԱՆԿԱՐԷԻ ԱՅՑԸ ԱՆԳԼԻԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 յունիսի

Լոնդոն.—Ֆրանսիական դեսպանատանը յունիսի 12-ին կայացաւ ճաշ, որ տուեց Պուանկարէն ի պատիւ Գէորգ Թագաւորի։ Պուանկարէի աջ կողմում նստել էր Թագաւորը, ձախ՝ Ուէլսի պրինցը։ Ճաշին ներկայ էին Կոննաուտի դուքսը, Պրէօնը, Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի, Գերմանիայի, Սպանիայի, Միացեալ Պետութիւնների դեսպանները, պրեմիեր մինիստր Ասկվիտը, կաբինէտի անդամներ Հօլդէնը, Գրէյը, Միլին, Չերչիլը, ֆելդմարշալ Ֆրէնչը։

Պուանկարէն Վինձօրում Էդուարդ Թագաւորի և Վիկտօրիա Թագուհու գերեզմանների վրա պսակներ դրեց և վերադարձին ներկայ գտնվեց ֆրանսիական զաղութի տուած ճաշին։

Ամբողջ մամուլը չափազանց համակրական ձևով է խօսում Պուանկարէի ճառերի մասին, որ արտասանեց Թագաւորի մօտ կայացած ճաշին և աւագ քաղաքագլխի կողմած նախաճաշին։ «Թայմսը» այդ առիթով ասում է, որ Պուանկարէն վարպետօրէն նկարագրեց անգլօ-ֆրանսիական համաձայնութեան պատմութիւնը, ընդգծելով Թագաւորի նման երկու տէրութիւնների գործունէութիւնը միւս մեծ պետութիւնների հետ միասին։ Լրագիրը, պաշտպանելով այդ փաստը, վկայում է, որ անգլօ-ֆրանսիական բարեկամութիւնը զարգացել է։

Վինձօրում Պուանկարէին ազգաբնակութիւնը ցոյց տուեց համակրական ընդունելութիւն։ Քաղաքագլուխը պրեզիդենտին ուղերձ ներկայացրեց։

Ֆրանսիական գաղութի տուած նախաճաշից յետոյ Պուանկարէն Թագաւորի հետ ներկայ եղաւ միջազգային ձիարշաւներին, ուր մրցանակ էր տրվում Էդուարդի նշանը։ Առաջին մրցանակը, ինչպէս և 1912 թ., վերցրին ռուսները։ Ցաղթողները հրաւիրվեցին Թագաւորական օթեակի մօտ, ուր Թագաւորը և Պուանկարէն շնորհաւորեցին նրանց՝ սեղմելով նրանց ձեռքերը։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 յունիսի

Լոնդոն—Րէյտերին հեռագրում են Թէհրանից. «Ֆինդսպետ Եալմարսէնի առաջարկութեան պատճառով պարսից կառավարութիւնը հրաւիրեց դարձեալ 16 շվէդացի հրահանգիչների Համադանում, Սպահանում և Քիրմանում ժանդարմէրիա մտցնելու նպատակով»։

Թաւրիզ.—Աստարայից տեղս բերին Սալար-ուդ-Դօվլէի մի խումբ մարդկանց, որոնք գերի են ընկել Խալխալում անաջող կռւից յետոյ։

—

Սօուջ-Բուլախ.—Եկաւ Բաղդադի ռուսաց գեներալ-հիւպատոսը և այստեղից մեկնելու է Թաւրիզ։

—

Թէհրան.—Պարսկաստանի թիւրքաց դեսպան Էմին-բէյը յետ է կանչվում և մեկնում է այստեղից յունիսի 15-ին։ Նրա տեղ նշանակված է աւելիս դեսպանատան նախկին խորհրդատու Սադըր-Էդդին-բէյը։

ՄԵՂՑՆՈՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

(ԼՐԱԲԵՐԻ ՄԸ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐԸ)

— o —

ՓՈԹՈՐԻԿԻ ՄԸ ԱԶԴԱՆՇԱՆԸ

Դիւակ մը ինչպէս կը սահագործուի

Կ. Պոլիս, 6/19 մայիս

Արհաւիրքի թագաւորութիւնը կատարեալ է հիմա։ Բռնութեան, ապօրինութեան և անկարգութեան ըէժիմը, ոչ նուազ քան համիդեանը, դարձեալ Կ. Պոլսոյ մէջ բոյնը դրաւ։

Երեկ 400-ի չափ անձ, առանց ոևէ օրինական դատավարութեան, առանց ոևէ փաստի, առանց ոևէ ապացոյցի, աքսորուեցան Սինոպի բերդը։

Ասոնց մէջ են Ամասիոյ նախկին երեսփոխան Իսմայիլ Հակկը-փաշա և ուրիշ քանի մը փաշաներ, ինչպէս նաև «Վաղիֆէի» («Իգհամ») խմբագրապետ Ահմէդ Ֆէրիդ-բէյ, նոյն թերթին պատասխանատու-տնօրէն Մուստաֆա Սուբհի-բէյ, «Ալէմդարի» արտօնատէր Րէֆի Ջէվադ-բէյ և պատասխանատու-տնօրէն Կադրի, «Վաղիֆէի» խմբագիր Ջէմիլ Րէֆիկ, «Իկդամի» լրաբեր Օսման Նուրի, «Օսմանլըչէր-Լլօյդի» լրաբեր Իբրահիմ, «Ադալէթի» պատասխանատու-տնօրէն Ազիզ Նուրի։ Աքսորուած են նաև ուրիշ թիւրք փաստաբաններ, որոնց մէջ է նաև Իթթիհադի ձեռամբ սպաննուած Զէքի-բէյի դատին մէջ իբր ժառանգորդներու փոխանորդ իր ամբաստանագրովը նշանաւոր հանդիսացած Նէջմի-բէյ, խիստ բարեկիրթ, զարգացած ու արժանաւոր պաշտօնացի փաստաբանը։ Աքսորուածներուն մէջ են նաև բժիշկներ, պետական պաշտօնեաներ և այլ անձեր, ամենամեծ մասամբ իսլամ։ Միայն 19 քրիստոնեայ աքսորուած է՝ մեծ մասամբ յոյն։ Միայն 4 հայ կայ աքսորուածներու մէջ, մին ուսուցիչ և իրաւաբանական վարժարանի ուսանող, երեքը արհեստաւոր։

Այս խեղճերը աքսորուեցան «իբր մշտական վտանգ Կ. Պոլսոյ անդորրութեան», ինչպէս ոստիկանական տեղեկատուութեան մէջ յիշուած էր։

Այս անդատաստան աքսորները դեռ պիտի շարունակուին, բոլորովին ասպարէզէն հեռացնելու համար ընդդիմադիրները։

Այս բռնակալութիւններով Իթթիհադը կը յուսայ իր իշխանութիւնը մշտնջենաւորել, սակայն բնական է, թէ այս բռնու-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԲԵԴԵՐԽԱՆՆԵՐԸ

(Հայկական խնդիրը «Vossische Zeitung»-ում)

Հայկական աղբիւրներից հասած հաւաստի լուրերը մատնանիշ են լինում քիւրդական չարահամբաւ պետերի—Հիւսէյին-փաշա Բէդէրխանի և նրա եղբայր Աբդիւլ Ռէզակի—յուզումների վրա, յուզումներ, որոնք շնորհիւ կառավարական մարմինների անհոգութեան և անտարբերութեան առաջ են գալիս և կէտ նպատակի Քիւրդստանի անկախութիւնն ունեն։ Հիւսէյին-փաշան իր գիտաւորութեան կողմն է վստահել աշիրէթ-քիւրդերին և Բօթանում, Ջէզիրէում, Մծբինում, Միդիաթում, Գարփանում և Բէրփարէում զինել է երիտասարդ քիւրդերի ամբողջ խմբեր։ Հիւսէյինի կողմնակիցները աշխատում են աչողեցնել նրա անուանումն ի միւթէսարրֆութիւն։
(«Vossische Zeitung», № 238, 14 մայիս)։

Ծերունի Բէդէրխանը իրանից յետ քառասուն և երկու որդի թողեց, երբ նա անցած դարի վերջին երրորդ մասում խժագոյն աւազակային և մարդասպանական գոյութիւնից յետ կնքեց իր ժամանակաւորը։ Գերդաստանական այդ վիճակն—աղջիկները, որպէս երկրորդական, հաշւի չեն առնված—ապացուցանում է, որ հինաւուրց Բէդէրխանը հասարակ մէկը չէր։ Որպէս Դերէբ-էյի՝ նա բնակվում էր լեռներում ընդ մէջ Տիգրիսի միջին ընթացքի և պարսկական սահմանի։ Նրա մի ակնարկովը աւելի քան 10,000 քրիստոնեաներ—նեստորականներ և հայեր—կոտորվեցին տեղնուտեղը։ Շրջակայ նահանգների նահապետներին բարեկամութեան հնչուն ապացոյցովը իր կողմն էր շահել։ Այն ժամանակ, երբ Մօլտկէն մասնակցեց թիւրքական զօրարշաւանքին ընդդէմ ըմբոստացած քիւրդական ցեղերի, այն է երբ 1837 թ., նա իբրև կառավարական զնդերին դաշնակից՝ կռւեց իր ոսոխ և հակառակորդ, քիւրդերի առաջնորդ Սայիդ-բէյի դէմ, որը յաղթվեց և գերութեան մէջ մեռաւ։ Այդ «հաւատարիմ ծառայութեան» համար նա Բ. Դռնից պարգևատրվեց փաշայութեան պատւով, բան՝ որ հենց ամենալայն ազատութիւն տուեց նրան ամենամեծ չափով աւարառութեան և մարդախողխողութեան։ Սըր Հէնրի Լայարդը, որ Բէդէրխանի ջարդերի շնորհիւ անմարդացած դաւառները այն դէպքերից կարճ յետոյ այցելեց, զարհուրելի մանրամասնութիւնների նկարագիր է տալիս «Նինուէ և իր մնացորդները» գրուածքի մէջ։ Այդպիսի սարսափի ուժգնօրէն ցաւագին ճիչը թափանցեց հասաւ մինչև Եւրոպա։ Անգլիան և Ֆրանսիան միասին պահանջեցին Բ. Դռնից, որ նա քիւրդ արիւնախանձ գազանի զարշելի արարմունքը դադարեցնէ։ Այդպիսի սախման տակ Բ. Դուռը մի արշաւագունդ ուղարկեց նրա դէմ։ Երկու բաղխումով ջարդվեցին Բէդէրխանի խմբերը։ Ինքն էլ փախաւ ապաւինեց իր լեռնական ամրոցներից մէկը, ուր կարճ դիմադրութիւնից յետոյ հարկադրվեց անձնատուր լինելու։ Այդ պահին նրան շնորհված մեղմ վերաբերմունքը իրաւունք է տալիս կասկածելու՝ թէ արշաւագնդին առաջնորդած զօրավարը մի լաւ գործ չըրած լինէր։ Բէդէրխանը Ստամբուլ բերվեց և ապա աքսոր ուղարկվեց Կրետէ կղզին։ Այդտեղ նա իբրև պէրճափառ իշխան ապրեց մինչև իր մահը։

Նրա որդիներին սուլթանը հանգստեան կենսաթոշակ կարգեց (այն ժամանակ պետական գանձում դեռ ևս բաւական աւելցուկ դրամ կար) և ընդ սմին պետական ծառայութեան մէջ և բանակում լաւ-լաւ տեղեր նշանակեց նրանց։ Եւ սակայն նրանցից ոչ մէկը իշխանութիւն չունէր Քիւրդստան հայրենիքը ոտք կոխելու։

Իրանց հօր օրինակին հաւատարիմ մնացին երիտասարդ Բէդէրխանները, թէև պայմանների փոխված լինելովը բոլորովին ձեռընհաս չը լինէին այդ բանին։ Նրանք Կ. Պոլսի և ուրիշ տեղերի ահուզարհը դարձան, ուր էլ որ պաշտօնի մտան։ Իրան իսկ, սուլթան Աբդիւլ Համիդին, որ սակայն այդ նկատումով շատ բան հանդուրժել կարող էր, նրանց գնացքը շատ անկարգ երևաց, մանաւանդ որ օտար դեսպաններն այդ մասին անդադար անհանգիստ էին անում նրան։ Բէդէրխաններից շատերը—անկասկած զինուորական բարձրագոյն տեղերի վրա—Տրիպօլիս վտարվեցին։ Գերդաստանի Թիւրքիայում մնացած անդամները, ինչ խօսք էր, ծաղրեցին այդ մեղմ ազդարարութիւնը։ Աւելին առաջ յայտնի կացրեց իրան Կ. Պոլսում և շրջակայքում նախորդ տասնամեակի կիսում զօրաբաժնի զօրապետ Ջամիլ փաշա Բէդէրխանը որպէս մի իսկական հուլկահար։ Նա յայտնի մեծ Սելիմիէ զօրանոցի հրամանատարն էր Ասիական Սկիւտարում Կ. Պոլսի դէմուդէմը, և պաշտօնին կից գլխաւոր էր լաւ զինապատրաստ մի քիւրդական աւազակախմբի, որ իր գլխաւոր բնակատեղը նրա վարչութեան ներքոյ հենց նոյն այն զօրանոցում ունէր։ Անթիւ եղեռնագործութիւններ տեղի ունեցան, մինչև որ Կ. Պոլսի քաղաքապետ Րըզվան փաշայի սպանումը համբերութեան չափը լցրեց։ Միջազգային բացորոշ կարծիքի ճնշման տակ՝ սուլթան Աբդիւլ Համիդը բոլոր ինչ որ Բէդէրխան անունն էր կրում ձեռաց միասին բռնել տուեց և ճանապարհ ընկնելու պատրաստ մի շոգենաւի վրա դնել տուեց՝ բոլորին միասին Տրիպօլիս փոխադրելու։ Այնտեղ տեմվեց Բէդէրխանի դատը։ Ամբաստանվածների մէջ էին Ալի Շամիլի երկու եղբօրորդիքը, որոնց մասին նորից խօսք է լինում Կ. Պոլսի նորագոյն հաղորդագրութիւնների մէջ, Հիւսէյին փաշան և Աբդիւլ Ռէզակ Բէդէրխան։ Վերջինս երբեմն դէր-արարողապետ էր սուլթան Աբդիւլ Համիդի։ Դատարանը մահվան վճիռ հանեց Ալի Շամիլի, իր քրոջ-որդի աւագ-տեղապահ Ջէմիլի, որպէս նաև իր երկու եղբօրորդիների Հիւսէյինի և Աբդիւլ Ռէզակի դէմ։

Մահավճիռը յիշեալներին ոչինչ չը վնասեց։ Նա ի կատար չածվեց։ Ալի Շամիլը, այն ժամանակ արդէն ալևոր, հաւանօրէն այն միջոցում խաղաղ հանգաւ։ Հիւսէյինն ու Աբդիւլ Ռէզակը, հինաւուրց Բէդէրխանի թոռնորդիքը, իրանց հին հայրենիքի ճանապարհը բռնեցին-գնացին և ուրախ զուարթ շարունակում են տոհմի աւանդական ձեռարուեստը։ Եթէ գերդաստանն անդրագոյն աճել է այնպէս, ինչպէս այդ երբեմն աչողվեց նախապապին, ասել է՝ այժմ Քիւրդստանում և Հայաստանում նորից եռում ու զեռում են Բէդէրխանները։ Սակայն բանն ինչպէս անունը չէ։ Բէդէրխան ասվածը մի տիպ է, մի ըմբռնում։ Բէդէրխան են ամենքը, որոնք Հայաստանը դժոխք են դարձրել։ Քանի որ նրանք սանձված ու հրահանգված չեն, օսմանական պետութեան վրա միշտ ծանրացած կը մնայ Արևելեան Անատօլիայի ցաւը։ Բէդէրխաններ՝ ասել է հայկական հարց։

Մեր առաջ մի փոքրիկ գրութիւն կայ անգլերէն. «Հայաստանի վիճակը։ Հայաստանի վարձատրվելը թիւրքական սահմանադրութիւնը նպաստաւորելուն համար»։ Գրութիւնը մի կարճ ներածութիւն ունի, պարզապէս մի օրացոյց Հայաստանում անցեալ տարւայ վերջին վեց ամիսներում կատարված նշանակելի և սոսկում բերող գործերի։ Հէնց դրանում է կայանում Հայաստանի «վարձատրվելը» թիւրքական սահմանադրութեանը նեցուկ լինելուն համար։ Մենք սահմանափակվում ենք բրօշիւրից 11 գլուխների վերնագրերը տալով։ Ահա շարանը. Սպանութիւնք, Գրաւումն կալուածների, Ցափշտակումն անասունների, Աւազակութիւն ճանապարհների վրա, Սեփականութեան չարաչար վնասում, Կանանց առևանգութիւն հանդերձ բռնութեամբ իսլամութեան դարձնելու, Աւարահարութիւն փրկանք ստանալու համար, Անիրաւ հարկահանութիւն, Անգութ վարմունք, Պատժապարտների ազատ արձակում և անպարտների տանջումն, Յարձակումն գիւղերի վրա։

Վերնագիրները՝ մազեր փշաքաղող կերպով առատ մանրամասնութեամբ լիքն են ներքևում, և տալիս են արդէն պատկերը այն բանի, որ հայկական խնդիր անունն ունի։ Դա մի բաւարար, արդար, ընդունակ և զօրեղ ոստիկանութեան խնդիր է կեանքի, պատւի և գոյքի պաշտպանութեան համար։ Ուրիշ որևէ քաղաքական պահանջանք, այդ մէկ պահանջումին հանդէպ, կարելի է ասել՝ համարեա չայլութիւն է, պերճանք՝ որ դեռ աւելի ուշ կարող է տեղի ունենալ։ Բէդէրխանական արարմունքները պէտք է և պիտի դադար առնեն. վերին և ստորին վարչական պաշտօնեաների ինքնաշահական դիտումներին Բէդէրխանների նկատմամբ՝ պէտք է և պիտի վերջ դնել. և եթէ Բ. Դուռն ինքը թոյլ է այդ անելու, օտարների կողմից մի զօրեղ օգնութիւն՝ իրանց իսկ սեփական շահի տեսակէտով՝ պիտի գտնվի այդ նպատակին հասցնելու համար։ Նշաններ կան առ ձեռն, որ Բ. Դուռն արդէն քաջ գիտակ է, թէ այս բռնութիւնքն ուր է դիմում, եթէ բէդէրխանական գործողութիւններին աւելի ևս հանդուրժէ։ Եւ պետութիւններն էլ իրանց կողմից հակուած են օգնութեան ձեռք Բ. Դռանը մեկնելուց, որպէս զի հայկական հարցը առանց ուերածութեան խաղաղութեամբ լուծվի։
(«Vossische Zeitung» № 243, 16 մայիս)։

* * *

Այո, խաղաղութեամբ լուծվի. այդպէս են ցանկանում Եւրոպայի քրիստոնեայ եղբայրները։ Բայց առուի ջրին սպասելով՝ գօտի աչքը դուրս է եկել, ասում է Ասիայի հայ եղբօր դառն փորձով ճշմարտված իմաստութիւնը։ Սակայն հայկական հարցին մինչև խաղաղութեամբ վերջ տալու ուղին գտնելը՝ արդեօք գոյն այդ հայկական հողի վրա ծնունդ առած եւրօպական շահախնդրական հարցը իր իսկ շահին նպաստաւոր չի գտնում, դեռ երկիրն արիւնաներկ աւերակոյտ և ապականութիւն չը դարձած, առաջքն առնել այդ վերահաս չարիքի։ Ցետոյ ժամանակ կը լինի աւելի երկար շունչով մտածելու և լաւապէս լուծելու հայկական հարցը՝ գոհացնելով յարմարապէս բոլորի շահերն էլ, ի հարկէ Թիւրքիայինն ևս հետը։

Բէդէրխանները զինված են մինչև ատամները և մի նենգ ակնարկ և կամ կրքի յանկարծական մի պայթիւն՝ և ահա հայ երկիրը, Փոքր Ասիան ամբողջ, արիւնի, ծխի և դժոխային թոհբոհի մէջ։ Եթէ եւրօպական մամուլը ծեծվող խնդիրների ժամանցով իր ընթերցողներին զբաղեցնելու և հատավաճառով իր թերթերը աւելի լայն ծաւալելու միտումովը չէ որ մղված է հայկական խնդրի շուրջն օդն աղմկելու, ապա նա ամենայն թափով, իբրև բերան հասարակական կարծիքի, պիտի պահանջէ, որ կամ Բէդէրխաններն անմիջապէս զինաթափ լինեն, և կամ հայերն ինքնապաշտպանութեան արդար և անվիճելի իրաւունքով զինաւորվելու թոյլտուութիւնն ունենան։ Այո այդպէս, մինչև որ դիւանագէտները մի կերպ համաձայնութեան գան հայկական խնդիրը «խաղաղութեամբ» լուծելու ի շահ բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհի և իրան իսկ մինչև այսօր յամառօրէն անուղղայ մնացած ու քայքայման ենթակայ եղած Թիւրքի։

Հայ

թիւնները միայն դժգոհներու բանակը ստուարացնելու կը ծառայեն և հետզհետէ աւելի սպառնական կը դարձնեն կացութիւնը, որ արդէն բոլորովին անհանդուրժելի եղած է։

Հակառակորդները լռեցնելու համար ընտրուած այս միջոցը երկիրը կործանելու կրնայ նպաստել, այլ ոչ թէ անիկա փրկելու, վասն զի այս ուղղութիւնը նախադուռն կրնայ դառնալ ընտանի կամ ներքին պատերազմի մը, որ հետզհետէ աւելի հաւանական կը դառնայ։

Ծայրայեղութիւններն են որ յեղափոխութիւններ առաջ կը բերեն, և ասոնք ծայրայեղութիւններ են, քանի որ ոևէ փաստ և ապացոյց չկայ, թէ այս անձերը Մահմուդ Շեվքէթ-փաշայի ոճիրին հետ կապ ու առնչութիւն ունին։

Սակայն Իթթիհատը անոր դիակը կը շահագործէ, բոլոր իր հակառակորդները, բոլոր իր ընդդիմադիրները, բոլոր իր թշնամիները խառնելով այս ոճիրին և զանոնք մեռցնելով, աքսորելով և դատապարտելով, կամ այսպէս քմահաճ կերպով աքսորելով ու տարագրելով Պոլիսէն դուրս։

Այս ուղղութիւնը անշուշտ հակառակ կողմէն իր փրկարար (??) ազդեցութիւնը պիտի ունենայ երկրին վրայ, աւելի ստուարացնելով ընդդիմադիրները, և թերևս գայրացնելով բանակը, որունն է վերջին խօսքը այս պարագային մէջ, ինչպէս անցեալին մէջ։

Բանակին համար ըսուած զրոյցները տակաւին հաստատութիւն չեն գտած։

Հակասական տեղեկութիւններ միայն կը հասնին բանակին մասին։ Շփոթութիւններ գոյութիւն ունին, կըսուի։ Աբուք-փաշայի հրամանատարութեան տակ գտնուած զօրագունդեր ըմբոստացած են, կըսուի, իսկ ոմանք ալ կը յայտնեն, թէ առ այժմ ըմբոստութիւն չկայ։

Բանակը իր վերջին խօսքը պիտի ըսէ, երբ հաշտութիւնը վերջնական դառնայ։ Բանակին Կ. Պոլիս մուտքը արգիլելու համար, Իթթիհատական կառավարութիւնը Այ-Ստեֆանօ զօրք կը հաւաքէ, Ջաթալջայէն գալիք հաւանական յարձակման մը դիմակալելու համար։

Այս ամենը ցոյց կուտան, թէ փոթորիկի մը ազդանշանները կը շրջին մեր մթնոլորտին վրայ, և ստորերկրեայ շարժում մը կրնայ պայթում մը առաջ բերել, որուն հետևանքները այժմէն գուշակել կարելի չէ։

Հայորդի

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀՈՐԻԶՈՆԷՆ

Ազգ. դպրոցներուն վիճակը

Վան, 3 յունիս

Մօտիկցած լինելով համայն դպրոցներու վերաբացումի վականները, աւելորդ չենք համարիր քանի մը հակիրճ տեղեկութիւններ տալ տեղւոյս ազգային դպրոցներու վիճակէն, բաղդատելու համար տարիներու ընթացքին մեր դպրոցներու յառաջդիմելու աստիճանները, անցնող տարիներու աստիճանական յառաջացումին։

Հայկական Կեդր. վարժարանը բացուած է ասկէ տասնևմէկ տարի առաջ (1902-ին) մասնաւոր տան մը մէջ. սակայն երրորդ տարին վանեցի հայրենակիցներու արտասահման գտնուողներու մասնաւոր օգնութիւններով, մեծ եռանդով բազմածախս և լայնանիստ շէնք մը շինուեցաւ 16 դասարաններէ և ընդարձակ սրահէ մը բաղկացած։

Միևնոյն տարին էր, որ Գրիգոր Սերեբրեննիկօվի կտակէն տարին 52 ոսկ. լիա գումար մը յատկացուեցաւ դպրոցին, իսկ վանեցի Գրիգոր Աճէմեան իր տոկոսն կամքով արտասահման գնաց, հայրենակիցներուն դիմելու, որպէսզի այդ ազգօգուտ շէնքը ի կատար հանուէր. յաջողեցաւ վերջապէս բաւականին դրամ բերել յատկացնելով դպրոցի առօրեայ ծախքերուն։

Կեդրոնականի Ա. դասարանը կը կազմուի Վանի Ցայնկոյմներու, Նորաշէնի, Արարուց և Քաղաքամիջի Ցխուսեան ծխական 4 վարժարաններու բարձրագոյն կարգերէն։ Ա. տարիներ ծխականները վեց տարի կը պահէին աշակերտներ և վեց ալ Կեդրոնականը. բայց երկու տարի է, որ ծխականները կը պահեն հինգ տարի, չորս ալ Կեդրոնականը, ու անկէ կանցնին Վարժապետանոց՝ չորս տարի ալ հոն շարունակելու իրենց ուսումը։

Կեդրոնականի բացման տարիները բացի մէկ միայուն ուսուցիչէ միւսները բոլորն ալ այցելու ուսուցիչներ էին։ Այժմ դպրոցի ծախքերը կը հոգացուին աշակերտներու վճարած թոշակներով, եկեղեցիներու տարեկան որոշ տուրքով ու Գրիգոր Սերեբրեննիկօվի կտակով։

Կեդրոն. լինելով Վանի ամենաառաջնակարգ դպրոցներէն՝ յաջողեցաւ 1906-ին ընթացաւարտներ տալու, որոնք իրենց ընդհանուր զարգացումով շատ բարձր եղած են մինչև այժմ եղած ընթացաւարտներէն։

Սակայն և այնպէս դպրոցը իր կատարեալ բարձրութեան վրայ չմնաց. 1908 թուականին որովհետև այդ ազգ. հաստատութեան մէջ մուտ գործեցին կարգ մը անբարեխիղճ ուսուցիչներ, և որոնց ծայր տուաւ մեզ ծանօթ նոր-սերնդական շարժումը, որ ամբողջ աշակերտութիւնը վարակեց իր քայքայիչ միկրօբներով ու այդպիսով դպրոցը դարձաւ մի աւեր բոյն, ուստի այնտեղ չկար այլևս ոչ կարգ և ոչ կանոն։ Խնամակալութիւնը պարտաւորուած՝ քանի մը շաբաթներ գոց պահեց դպրոցը, մինչև որ 1909-ին Պոլսոյ Կեդրոնականի ուսուցիչներէն Ցովսէփ էֆ. Գույումճեան Վան բերել տուաւ Վանայ Կեդրոնականի տեսուչ անուան տակ։ Ցիրաւի Գոյումճեան յաջողեցաւ իր երկու տարուան եռանդուն ու ժրաջան գործունէութեամբ դպրոցը մաքրագործել և կարգի բերել։ Երբ Վարժապետանոցը բացուեցաւ, Գույումճեանը Միքայելէն տեսուչ կարգուեցաւ Վարժապետանոցին, իսկ Կեդր. տեսչութիւնը յանձնեցին Յովհաննէս Կուլօղլեանին, որ 35 տարիներ շարունակ ուսուցչութիւն կընէ, բաւականին հմուտ և փորձառու մարդ մըն է։

Այսօր Կեդր. իր կանոնաւոր վիճակի մէջ կը գտնուի և զերծ է ոևէ ստնձգութենէ։

Մնացեալ յաջորդով։ Ա. Բէնգուս

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՆ ՈՒ ՀԱՆՃԱՐԸ

III

«Ո՞ւր ես, հայ հանճար,
Ննջե՞ր ես, անցեր...»

Ղ. Ալիշան

Այս տխուր իրականութեան պատկերն արձանացաւ մեր մաքի մէջ, մեր տաղանդաւոր նկարիչ Գ. Բաշինջաղեանի պատկերահանդէսում նրա գեղարուեստական պատկերների խոր ազդեցութեան ներքոյ։ Այս իսկ պատճառով էլ մենք մեր խօսքն այժմ կը նուիրենք Բաշինջաղեանին ու նրա նկարներին։

Ո՞վ է Բաշինջաղեանը. մի հայ մարդ, արտաքինով սովորական մարդկանց նման, միջահասակ, նիհարիկ, դէմքով համակրելի։

Ահա մեր ամբողջ գիտեցածը Բաշինջաղեանի արտաքին մարդու մասին։

Եթէ ուզում էք Բաշինջաղեանի ներքին մարդուն ծանօթանալ, նայեցէք նրա սքանչելի նկարներին. Բաշինջաղեանը ամբողջովին շնորհք դարձած՝ փռված է այդ պատկերների վրա. Ներկերը կտաւի վրա ոգիացրել են բնութիւնը, նրա ծոցումը կենդանացրել են մեր սրտին ու մաքին հաւասար սիրելի անձեր ու յիշատակներ, որոնք լեզու են առել ու պատմում են քեզ դարերի մասին, հինաւուրց սխրագործութիւնների մասին, անմեռ իղձերի մասին, ու նրանց պատմութեան ազդեցութեամբ հոգիդ պէսպէս ուրախ ու տխուր զգացմունքներով է ծփանում ու սիրում ես բարին, ճշմարիտը, գեղեցիկը։ Եւ այս ամենը հայ հանճարեղութիւնն, հայ տաղանդն է ստեղծել։

Նայեցէք այս պատկերին. 2×3 արշին մի կտաւի վրա փռված է ձեր առջևը գրեթէ ամբողջ Գեղամայ ծովակը, որ պարփակված է հայրենի լեռների շրջանակի մէջ. Նրա վրա կախված են այդ ծովակին յատուկ շարան-շարան, բարդ-բարդ, մութ, գորշ ու սպիտակ ամպերը, որոնց պատառուածքներից արևի ճառագայթները շաղ են եկել կապուտակ ջինջ ջրերի երեսին, որի վրա մանրիկ կայտառ ալիքները մանկական ժպիտի պէս են խաղում։ Որքան հարազատ, որչափ ճշգրտօրէն են վերարտադրված այստեղ ալիքների լոյսն ու ստուերը, գոյները, բնութեան ու իրերի անդրադարձումները, ճառագայթների ցոլումները։ Ծովակի խորքից կարծես ելել ու առջևդ կանգնել է մենաւոր կղզին, աղօթող Սևանը, որի վրա դարերով քարացած կանգնած է առջևդ Առաքելոց կիսաւեր վանքը։ Նայում ես այդ կղզուն, այդ վանքին, այդ ափերին ակնապիշ, ու, ծովակի մանրիկ ալիքների նման, մաքիդ դաշտովը իրար ետևից վազում են դարերն ու թաւալում պատմական Սևանի հետ կապված պատմական անցքերը, որոնց մէջն ես փոխադրվում, ապրում, յուզվում։ Ահա երկու նաւակ, որոնցից մէկը թիկունքն է դարձրել Սևանին ու հեռանում է, միւսը դէմքը՝ ու մօտենում։ Առաջինի մէջ հայ գիւղացի երկսեռ ուխտաւորներ են, որ հաւատով ուխտի էին եկել ու յոյսերով են վերադառնում. երկրորդի մէջ այլ գիւղացիք, որ նոյնպիսի ջերմութեամբ ուխտ են գնում սուրբ տեղերին։ Նրանց գլխի վերևում սպիտակ թևատարած ճայն է սաւառնում, սիրուն վիզը դէպի կղզին երկարած, կարծես առաջնորդում է ուխտաւորներին։ Մի վայրկեան ուզում ես ձայն տալ նաւաստիներին, խնդրել որ նաւակը դէպի ափը քշեն, քեզ էլ հետներն առնեն, որ գնաս Աշոտ-Երկաթի սխրագործութեան տեղերն համբուրես, նրա հետ ու նրա ապրումներով ապրես։

Մի ուրիշ՝ նկար որ Սևանի չափ, գուցէ և աւելի մեծ է՝ ($2^1/_2 \times 3$) Ներսիսեան լիճն է էջմիածնում, հոյակապ գործ, տաղանդի շողը վրան։ Ձեր աչքն ընդգրկում է 100×100 վերստ մի տարածութիւն, հայրենիքի սիրտը, յիշատակներով լի էն լաւագոյն սըրբազան անկիւնը։ Առջևդ փռված է Ներսիսեան լճակը սրբատաշ քարերի ափերով շրջանակված. Նրա պարզ հայելու մէջ անդրադարձել են եթերքն իր ջինջ կապուտակով, վերջալոյսն իր մեղմիկ ու յոգնած շողերով, ծառն ու կանաչն՝ իրանց մուգ ու բաց գոյներով։ Ափերից մէկով գալիս է լճի հիմնադիրը՝ Ներսէս Ե. կաթողիկոսը, հայրապետական խաչը ճակատին, գաւազանը ձեռքին. ետևից գալիս են երկու վանական, երեք սպասաւոր. հեռաւոր ափերում ամբողջովին պատկառանք դարձած ու գլխաբաց կանգնած են մի քանի գիւղացիք, գուցէ ուխտաւորներ, և նայում են մեծ մարդուն, հասարակաց վաստակաւոր հօրը։ Այնքան կենդանի, այնքան բնական է այս տեսարանը, որ մի վայրկեան մոռանում ես, թէ նկար է այս, ուզում ես վեր թռչել տեղիցդ, վազել լճի ափը, գլուխդ բանալ, գիւղացիների շարքը մտնել ու կանգնել հայրապետի առաջ։ Լճից ներքև փռված է Ներսիսեան անտառը, Արարատեան սիրուն դաշտը իր արտ ու անդաստանով, իր գիւղ ու աւանով, որոնց հեռաւոր եզերքին լարված աղեղից թռած նետի նման հսկայաձև կանգնած է հայոց սրբազան սարը՝ Մասիսը իր սպիտակափառ գագաթը երկնից կապուտակի մէջ ծրարած։

Ահա մի ուրիշ «Մասիս» $2^1/_2 \times 3$ արշին մեծութեամբ, նոյնչափ հոյակապ, բնական որչափ հէնց ինքը իսկական Մասիսը։ Անյագ աչքերով նայում ես այդ դաշտերին, այդ Մասիսին, որի լանջերը, ձորերը, փէշերը, գագաթը, այրերը լեզու են առնում ու խօսում են հեռու անցեալի ուրախ ու տխուր, քաղցր ու լեղի դէպքերի մասին։ Ահա Նոյեան տապանը սքանչելի բանաստեղծութեան բարձունքում բազմած, ահա շղթայակապ Արտաւազդն այրում, ահա ս. Յակոբ քրտնաշաղ ճակատով դէպի վեր ելնելիս, ահա և անմահն Աբովեան սարը բարձրանալիս և այլն։ Բաջերի ու քաջքերի սար, Հայաստանի ալեոր պապիկ, որի հեքիաթներին վերջ ու վախճան չը կայ, թէ որ իր լեզուն հասկանաս։

Մասիսից հայեացքդ կտրում ու դէպի ինքն է քաշում հսկայական ծառերից մէկի բնի մօտ ծունկ իջած մի աղօթող գիշերվան պահին, խոնարհած գլխով, դալուկ դէմքով։ Կարծես համայն աշխարհի վիշտն է հաւել, հաւաքվել այդ ծառի տակ ու բուսել արձանացել որպէս այդ մենաւոր աղօթողը։ Այդ $2^1/_2 \times 3$ արշին մեծութեան պատկերը Գեթսեմանի պարտէզն է, աղօթողը՝ ինք Յիսուսը։

«Գեթսեմանի պարտէզին» կից կանգնած է նոյն մեծութեան մի ուրիշ պատկեր՝ Յուդան թափուր խաչի առաջ, մի սքանչելի գործ, որ մենք գլուխ գործոց ենք անուանում, ուր Բաշինջաղեանը ինքն իրան գերազանցել է։ Գիշեր է. երկնքի երեսին սաստիկ փոթորկի հետքերը դեռ կան. մութ մութ ամպերը հետզհետէ պատառոտվում ցրվում են ու նրանց ցնցոտիների միջից դուրս է լողում լուսինն ու նայում բնութեան, քաղաքի ու մարդկանց գործերի վրա։ Ահա ձորակի հեռաւոր ափից այն կողմը տարածված է Երուսաղէմ քաղաքը, որ քունն է մտել. Նրա փողոցները ցանված են աղօտ ու պայծառ վառ լապտերներով. կենտրոնում հրէական գոռոզութեամբ կանգնած է Սողոմոնի հսկայ տաճարը։ Ձորակի այս կողմում, այս ափին, բարձրաւանդակը քարաժայռի մի ընդարձակ տարածութիւն է հանդէս գնում, անհող, անջրդի, անբոյս մի վայր, ուր կարծես անէծք է տեղացել։ Քարաժայռի միջով անցնում է մի արահետ որի ձախ կողմի քարալանջի վրա երեք հսկայական խաչափայտեր են տնկված. դատարկ են նրանք։ Կենտրոնի խաչի թևերից և պատուանդանից դեռ հոսում, ծոր-ծոր կաթում է թարմ արիւնը, որ բևեռած ձեռքերից ու ոտքերից է քամվել։ Մնացեալ երկու խաչերից մէկի թևից դեռ կախ է ընկած պարանը, նշանակում է թէ վաղուց չէ, որ խաչեալներին իջեցրել են։

Կենտրոնական արնաներկ խաչի առաջ կանգնած է մէկը գլխաբաց ու գզգզված մազերով, վիզը ներս քաշած ու թիկունքը դուրս ցցած, ձեռքերը յուսահատական խղճութեամբ կրծքի վրա խաչած։ Նա բոբիկ է, հագած է պատառոտած մի սպիտակ խալաթ ու քարերի վրա քար կտրած նայում է արիւնոտ խաչին։ Յուդան է նա, այն նպարտ, անձնապաստան հրէան, որին խղճի խայթը այդ գիշերին քշել բերել է խաչի մօտ՝ թողութեան աղերս հայցուածն աչքերում։ Նայեցէք այդ Յուդային, որ զգաք, թէ ոչ մի տանջանք, ոչ իսկ մահվան սարսափն անզօր են այդ աստիճանի ընկճել մարդուն, որչափ այն տեսարանը՝ երբ զղջացած չարագործը իր անիրաւ արարքի արիւնոտ հետքերի առջև է կանգնած։ Այս գաղափարը յաւիտենական է, քանի որ աշխարհը չար ու չարիք ունի, դահիճ և զոհ ունի։

Եւ ինչքան կենդանի է այդ գաղափարը, որ հանճարեղ նկարչի վրձինը այս Յուդայի մէջն է դրել։

Բենիկ վարդապետ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԹԵՄ. ԴՊՐՈՑԻ 75-ԱՄԵԱԿԸ

75 տարվայ գոյութեան ընթացքում Ղարաբաղի Թեմ. դպրոցը իր կամարների տակ հնչեցրել է մայրենի խօսք և իր սաների մէջ արմատացրել է սէր դէպի հայրենիքը։ 75 տարվայ ընթացքում Ղարաբաղի հայ ժողովուրդը այդ նոյն դպրոցից ստացել է արժանաւոր գործիչներ, սկսած գիւղական քահանայից մինչև դպրոցական վարժապետը և այլն։

Թէև առանձին նրա մատուցած ծառայութիւններն ու տուած օգուտները թէ Շուշուն մասնաւորապէս և թէ լայնածաւալ Ղարաբաղին ընդհանրապէս՝ դա մեր ոյժերից վեր կը լինէր. միայն այսքանը կարող ենք ասել, որ Ղարաբաղում չէ եղել մի տեղ, որից մի քանի տասնեակ երիտասարդներ անցած չը լինէին այդ դպրոցի լուսատու բովից։

Ինչո՞վ պէտք է ղարաբաղցիներս ապացուցենք, որ մենք ևս կարողանում ենք սիրել այդ հիմնարկութիւնը, որ 75 տարի սերունդներ է կրթել և յայտնի անհատներ է տուել հայ գրականութեանը թէ անցեալում և թէ ներկայումս։

Ի հարկէ պէտք է նրան տալ նիւթական ապահովութիւն, որպէս զի այդ լուսատու ջահը չը մարվի և ապագայում էլ տայ նշանաւոր անձեր։

Իսկ ո՞վ պիտի ապահովէ դպրոցը. ի հարկէ ղարաբաղցիները, որոնք ցրված եղ Ռուսաստանի զանազան քաղաքներում. և դրանք այժմ, ինչպէս տեսնում ենք, իրանց պարտականութիւնը կատարում են։ Իսկ ինչ պատրաստութիւն են տեսնում յոբելեանի առիթով շուշեցիք։

Ոչինչ։

Շուշեցիք թեմականի յոբելեան բառը չեն արտասանում, նրանք չեն մտածում, որ այդ հիմնարկութիւնը տուել է իրանց կրթված անձեր, չեն մտածում, որ իրանցից ամեն մէկը կրթութիւնը ստացել է այդ դպրոցում. պէտք է թեմական դպրոցում ձրի հանդէս լինի, որպէս զի լցնեն դահլիճը. միթէ բարի նախանձը չէ վառվում շուշեցիների մէջ, երբ տեսնում են, որ հեռու Ռուսաստանի խորքում բնակվող ղարաբաղցիները չեն խնայում իրանց լումանը։

Ժամանակ է, կարծեմ, որ շուշեցի վաճառականն էլ մտածի հայրենի քաղաքի լուսատու ջահի իւղը աւելացնելու մասին։

Սիմ. Իշխանեան

Շուշի

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻՑ

II

Այդ նոր չէ։

Տարիների, տասնեակ տարիների ընթացքում մեր հայկական գաղութները ազգային մեծ աղէտների, հասարակական լայն կարիքի ժամանակ միշտ ցոյց են տուել, որ իրանք մեր հայկական կենտրոններից միշտ բարձր են եղել կանգնած իրանց առատ նուէրներով։

Ազգային որևէ ցաւ դարմանելու դէպքում, ամենամեծ նիւթական օժանդակութիւնները հասցրել են միշտ այդ գաղութները՝ մի Նախիջևան, մի Մոսկվա և այլն և, որ գլխաւորն է, համարեա թէ միշտ էլ ինքնաբերաբար։

Այն ժամանակ, երբ Թիֆլիսը, Բագուն իրանց բազմաթիւ հարուստներով միայն անվերջ դիմումներից, խնդիրք, աղաչանք, պաղատանքից յետոյ են բացել իրանց քսակների բերանները, հասարակական մի մեծ գործի նիւթապէս օժանդակելու համար, այդ նոյն ժամանակը մեր գաղութները առանց որևէ դիմումի, ինքնաբերաբար լայն բացել են իրանց քսակների բերանները և առատ նուէրներով օգնել ազգային գործերին ու հիմնարկութիւններին։

Եւ այժմ էլ առաջին օրինակը Նոր-Նախիջևանն է տալիս։

Հայրենիքից կտրված, ազգային կուլտուրայի կենտրոններից հեռու ընկած այդ գաղութը տասնեակ տարիների ընթացքում, միշտ էլ ապացուցել է, որ ինքը աւելի մօտ է կանգնած հայ ազգային կեանքին ու կուլտուրական առաջադիմութեանը, որ նրա սրտին աւելի մօտ են մեր հասարակական հիմնարկութիւնները, քան թէ մի Թիֆլիսի, մի Բագուի հայութեան համար, որոնք տեղը եկած ժամանակ ազգային առաջդիմութեան, կուլտուրայի ռահվիրաներ են հռչակում իրանց և, սակայն, իսկական գործի, օգնութեան դէպքում՝ համարեա թէ միշտ էլ լուռ հանդիսատեսների դեր են կատարում։

Հրապարակի վրա է «Դպրոցական ֆօնդի» հարցը. Թիֆլիսը դեռ բանակռիւների մէջ է, նա դեռ վիճում է այն հարցի մասին, թէ «Դպրոցակա՞ն ֆօնդն» է հարկաւոր, թէ «Դրականը». Բագուն իր «ազգային գործիչներով», իր «ինտելիգենցիայով» միասին միայն լուռ է ու անտարբեր, և թւում է թէ այդպէս լուռ ու անտարբեր էլ պիտի մնայ. և ահա Նոր-Նախիջևանն է հանդէս գալիս իր խաւար, յետամնաց, ստարահոս հայերով և իր 100,000-ների հսկայական նուէրը բերում «Դպրոցական ֆօնդին»։

Բագւում տասնեակ միլիոնատէրութիւններ ահա մի քանի օր է շուշեցի հարուստների դռներն են բաղխում, որպէսզի մի քանի հազարներ մուրան (այո՛ մուրան, ընթերցող, այլ ոչ թէ նուէր ստանան, որովհետև բազմաթիւ դիմումներից յետոյ մերժելը շատ դժուար է. ինչպէս ասում են, «ուզողին մի երեսը, չը տուողին՝ երկու») ամբողջ Ղարաբաղի միակ լուսաւոր ջահի, Թեմական դպրոցի օգտին, որը 75 տարվայ գոյութիւնից յետոյ էլ դեռ ստիպված է մուրացկանութեամբ ապրելու. Թիֆլիսում դեռ ոչ մի կոպէկ չի նուիրված «Դպրոցական ֆօնդի» օգտին. իսկ Նոր-Նախիջևանը մի քանի հարիւր հազարների մի գումար է ուղարկում Դոնի ափերից Արարատի ստորոտը։

Այդ մի ապտակ է, մի փառաւոր ապտակ մեր պոռոտախօս «հասարակական գործիչներին» և «ազգի պարծանք» ոսկու տոպրակներին։

Միթէ դրանից յետոյ էլ նրանք լուռ պէտք է մնան, պէտք է մարսեն այդ բարոյական ապտակը, թէ վերջապէս, զգալով իրանց սխալը, ցանկանան ուղղել նրան և ցոյց տան, որ իրանք Նոր-Նախիջևանի հարուստներից բարոյապէս այնքան էլ ցած չեն կանգնած։

Սպասենք և տեսնենք։

Վաղարշակ Թումանեան

Բագու

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ «Մշակի» հետևեալ համարը Լուսաւորչի տօնի պատճառով լոյս կը տեսնէ երեքշաբթի, յունիսի 18-ին։

◆ Յունիսի 16-ին Թիֆլիս քաղաքի կողմից ճաշկերոյթ կը տրվի ի պատիւ բնագէտների համագումարին մասնակցողների Արտիստական Ընկ. ամարային շինութեան մէջ։ Հրաւիրվելու են իշխանութեան, հասարակական հիմնարկութիւնների և մամուլի ներկայացուցիչներ։

◆ Թիֆլիսի բոլոր ակումբները համաձայնել են ձրի թոյլ տալ բնագէտների համագումարին մասնակցողներին ամարային այգիները, եթէ կը ներկայացնեն իրանց անդամութեան տոմսերը։

◆ Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան խորհուրդը ներկայումս բանակցում է դերասան-դերասանուհիների հետ առաջիկայ 1913/14 թ. թատերաշրջանի համար։ Ռեժիսօրութեան համար որոշված է հրաւիրել դերասաններ Արմէնեանին և Սևումեանին։

◆ Թանգոյեան եկեղեցու ծխական հոգաբարձութիւնը առաջիկայ 1913/14 ուսումն. տարվանից բանում է միդասեան օրիորդաց դպրոց Անդրէեվսկայա փողոցի վրա գտնվող եկեղեցապատկան կալուածքում (№ 26) համաձայն Շելեգօվայի կտակի։ Դպրոցը կոչվելու է Շելեգօվեան և դեռ բացվելու է միայն Ա. բաժանմունքը։

◆ Պօլիտեխնիկումի տեղի ուսումնասիրութեան համար հաստատված յանձնաժողովի առաջին նիստը նշանակված է յունիսի 17-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, փոխարքայի խորհրդի դահլիճում։

◆ «Մշակի» հինաւուրց աշխատակից և յայտնի օրացոյցագէտ Մակար Զմշկեանը ներկայումս պառկած է Արամեանի հիւանդանոցում ծանր անդամահատութեան ենթարկվելուց յետոյ, որ կատարել է հմուտ վիրաբոյժ Վեսելօվզորովը։

◆ Թեմական հոգևոր իշխանութեան կարգադրութեամբ Թանգոյեան եկեղեցու ծխական հոգաբարձութեան կազմից հեռացված է Խաչատուր Տէր-Մարգարեանը։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը կարգադրել է ոստիկանական պաշտօնեաներին կրկնապատկել հսկողութիւնը այն տների վրա, որոնց բնակիչները փակելով իրանց բնակարանները մեկնում են ամարանոցները։

◆ Համաձայն ոստիկանական տեղեկութիւնների, 9 հոգի յայտնեցին Թիֆլիսի ոստիկանապետ գեներալ Զասիպկինին, որ նրանք մայիսին ծառայութեան մտան Միքայէլեան փողոցում № 66 այգում բացված «Տուրիստների կլուբը», ըստ որում կլուբի հիմնադիրներ Ալէքսանդր Ալ. Բալանդինը և Ռիգայի մէշչան Ալֆրէդ Ֆիւրնէրը ստացան իբրև գրաւական յիշեալ անձերից 3950 ր., որպիսի գումարը, հակառակ պայմանի, չը ներկայացրին բանկին։ Գեն. Զասիպկինի յանձնարարութեամբ խուզարկու բաժնի պետը պարզեց, որ յիշեալ Բալանդինը և Ֆիւրնէրը խաբեբաներ են և հիմնեցին «Տուրիստների կլուբ» անուան տակ ապարա թղթախաղանոց։ Ներկայ յունիսի 12-ին Ֆիւրնէրը փախաւ՝ կլուբը իշխանութեան կարգադրութեամբ փակվելուց յետոյ՝ Վլադիկավկազ, ուր և ձերբակալվելով ուղարկվեց Թիֆլիս։ Իսկ կալանաւորված Բալանդինը յայտնեց ոստիկանութեան, թէ անկարող է տուժած անձերին վճարել փողերը։ Երկու աֆէրիստներին յանձնել են քննիչ իշխանութեան ձեռքը։

◆ Յունիսի վերջերին Պետերբուրգ է մեկնելու պօստ-հեռագրական շրջանի կառավարիչ Մուսէլիուսը՝ անձամբ ներկայացնելու պօստային գլխաւոր կառավարչին Թիֆլիսի գլխաւոր պօստատան կառուցման նախագիծը։ Պօստատան շինութեան կառուցման ծախք հաշուած է 600,000 ր.։ Բացի դրանից կը պահանջվի կրկին 100,000 ր. անհրաժեշտ ծախքերի համար։

◆ Մանթաշեան առևտրական դպրոցի այս տարվայ ընթացաւարտները, ներկայանալով վաճառականների աւագ Միլեանին, շնորհակալութիւն յայտնեցին յանձին նրան տեղիս Վաճառականական Ընկերութեան, որ իր հաշւով պահում է Մանթաշեան դպրոցը և հնարաւորութիւն է տալիս նրանց ուսում ստանալու։

◆ Բագուի նաւթարդիւնաբերողների համագումարի խորհրդի նախագահ Ա. Ղուկասեանը Թիֆլիսի քաղ. վարչութեանը ուղարկեց 500 ր. Թիֆլիսում նախագծված Մեծ Իշխանուհի Օլգա Թէօդօրօվնայի անուան արձանի համար։

◆ Բագուի քաղաքագլուխ Բըչ մի հեռագրով խնդրում է Կովկասի փոխարքայից Թիֆլիսի պօլիտեխնիկումի մասնաժողովի կազմի մէջ մտցնել նաև Բագու քաղաքի դումայի երկու ներկայացուցիչներին՝ Կ. Խատիսեանին և Մ. Ասադուլաեվին։

◆ Կարսի Փոխադարձ Վարկի Ընկերութիւնը Թիֆլիսի պօլիտեխնիկումի համար ուղարկել է 200 ր.։ Քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան ուղարկեց շնորհակալական նամակ։

◆ Պետերբուրգից հեռագրում են, որ մինիստրների խորհուրդը յունիսի 12-ի նիստում քննել է մամուլի նոր օրինագիծը։

◆ Պետերբուրգից հեռագրում են, որ կադէտները Դումային օրինագիծ են ներկայացրել Չերնոմորի նահանգը Կովկասի փոխարքայութեան կազմից հանելու և այնտեղ զեմստվօ մտցնելու մասին։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ախալցխա, 11 յունիսի

«Մշակի» № 120-ում լոյս է տեսել [illegible]

[illegible]

ՅՕԳՈՒՏ [illegible] ԴՊՐՈՑԻ

Բաքու, 28 մայիսի

[illegible]

ՕՐՈՒԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

[illegible]

...լոր եղունգները հանվեցին, Աբդուլ-Համիդի փեսայ պրինց Միրզայի ատ-քերից մինը պոկվեց, լէյտենանտ Շէխ-կի-բէյի աջ աչքը հանվեց և այլն, և այլն։

◆ «Р. Сл.»-ի թղթակիցը հաղոր-դում է քստմնելի մանրամասնութիւն-ներ Կ. Պօլսի մահապատիժների մա-սին։ Դատապարտվածները մահվանը հանդիպեցին անսովոր սառնասրտու-թեամբ։ Խօջաները աղօթք կարդացին։ Երբ պարանը նետեցին վզները, Մուշի-դը աղաղակեց. «Հայրենիքը կործան-վում է»։ Մահմէդ-Ալին դիմեց հասա-րակութեանը. «Այժմ դուք պէտք է կա-ռավարէք Թիւրքիան»։ Թօփալ-Թէվ-ֆիկը բացագանչեց. «Թէվֆիկը մեռ-նում է, համոզված լինելով որ մեր հայրենիքում կը գտնվեն կրկին 10,000 այդպիսի Թէվֆիկներ»։

◆ «Н. Вр.»-ին հեռագրում են Կ. Պօլսից Թիւրքիայում սկսվող անիշխա-նութեան մասին։

◆ Վերջին հեռագրերը յայտնում են, որ Սիրիայում սկսվել են լուրջ անկարգութիւններ։

◆ Բասրայի արաբական ցեղերի մէջ ապստամբութիւն է ծագել թիւր-քաց իշխանութիւնների դէմ՝ մեծաքա-նակ հարկերի պատճառով։

◆ Պետերբուրգում արտաքին գոր-ծերի մինիստր Սազօնովի բնակարա-նում կայացաւ կարեւոր խորհրդակցու-թիւն Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Սերբիա-յի և Բօլգարիայի դեսպանների հետ։ Խորհրդակցութիւնից յետոյ մինիստրը երկար խօսակցեց ամեն մի դեսպանի հետ առանձին։ Յամենայն դէպս սերբ-

[illegible]

◆ Պետական Դուման կարձակվի յունիսի 25-ին։

◆ Աշխատամանների խորհրդակցու-

[illegible]

...գամանորը լիազօրութիւններից։

◆ Պետերբուրգից հեռագրում են, [illegible] նախագծվում է վերացնել Սիբիրի [illegible]անակեր աշխատավայրերը և բա-

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԱՀԱ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԻՋՈՑ ՆԱՊԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Սկավուլինը զերադաս է բոլոր լուծողականներից

Սկավուլինը ամեն կերպ դուրեկան է— թէ տեսքով, թէ համով և թէ ունեցած հե-տեանքներով։ Այն, ինչ-որ նախկին լուծո-ղականները առաջացնում էին բռնազբօսիկ կերպով, Սկավուլինը գործում է մեղմ կերպով։ Սկավուլինի հիմք ծառայում են բուսեղէնները, այնպէս որ նա համարվում է բնական դեղ՝ համապատասխանող ամեն տեսակ տեմպերամենտի։ Թուլացած աղիք-ների, երիկամունքների և լեարդի վերա-բերմամբ գրգռող և կազդուրող ներգործու-թիւն ունենալով՝ նա վերականգնում է այդ օրգանների գործունէութեան բնական ըն-թացքը։ Այդպիսով, Սկավուլինը ազատում է հիւանդներին կապութիւնից, ստամոքսա-յին ցաւերից, գլխացաւից, մաղձային ախ-տանիշներից, վերականգնում է երեսի ա-ռողջ գոյնն ու մաքուր շնչառութիւնը։

ՍԿԱՎՈՒԼԻՆԸ

Լուծողական է դեղհատիկների մէջ, առանց համի և հոտի։ (B. 34493)

Յանձնարարում եմ ես,
թէեւ անշնորհք, գրչին:

Ինձ շատ հաճելի կը լի-նէր անձամբ շնորհակալու-թիւն յայտնել Ձեզ, սակայն ներկայումս յանձնարարում եմ իմ, թէև անշնորհք, գրչին՝ արտայայտել այն, ինչ որ իմ սրտիս մէջ է լցված։ Ես հիւանդ էի սեռ. հիւանդութեամբ, և շնորհիւ «Բիօլա-Լասլէյի» ես ա-ռողջացայ և կարծես թէ նորից կենդանա-ցայ ու վերածնվեցի։ Տայ Աստուած, որ ա-ւելի ես տարածվի Ձեր այդ բարի գործը, և որ խորաքննիչը շնորհակալութեամբ և անկեղծութեամբ արտայայտվի այնպէս, ինչպէս ես։

Եթէ Դուք հիւանդ էք ընդհանուր կամ սեռական ծուլութեամբ, ունէք գլխացաւ, անքնութիւն, ախտոն ղակասութիւն, տանջվում էք օնանիզմից ու նրա հետեւանքներից, ունէք վախկոտութիւն, բայց յիշո-ղութիւն, վնու՝ բակ. հիւանդ. հետեւանքներ, եթէ Դուք ջղային էք, գրգռվող, յոգնած—խնդրէք դեղատանը մի տուփ «Բիօլա», սակայն իսկական «Բիօլա-Լասլէյ»։ Դուք փայլուն հետեւանքներ կը ստանաք։ Դա յայտնի դեղ է նեվրաստէնիայի դէմ և միանգամայն անվնասա-կար է։ Տեղեկ. համար կարելի է գիմել՝ С.-Петерб., отд. 3 частн. почтов. ящ. № 371.

Յարգանքով Ս. Կ. Դաւնտի

(յուն. 16) (П. 81578)

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԻՊՎԱԾԻՑ

Վաճառ-վում են Ց. Դաղբաշեանի բառա-րանների

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐԸ

ՌՈՒՍ-ՀԱՅ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ գինը 8 ր., կազմած 9 ր.։

ՀԱՅ-ՌՈՒՍ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌ., գինը 6 ր. կազմած 6 ր. 50 կ.։ Երկու բառարանները միասին 12 ր.։ Ճանապարհածախսը հեղի-նակի վրայ։ Դիմել՝ А. Дагбашяну. Корга-новская ул. № 9. кв. 2 Въ г. Тифлисъ.

Ն. Հ. 383. 10—1

ՁՕՆՕՐՐԷԻ (ՏՐԻՊՊԵՐ) ԴԷՄ
ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ
„SALO—ՊԻՋԻԼԻՆ"

Ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է լաւն հա-մարաւն միջոց։ Գործածելու ձեռնարկը կցվ. ում է տուփին։ Իսկական միայն դեղատներում, հատը՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.։

Միաժամանակ լաւ է ներգործում թէ սուր և թէ խրոնիկ բռնկած պէջքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերաց-նում է ամենայամառ բորբոքն։

ՊԱՀԵՍՏԸ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.

Ուղարկվում է վերադիր վճարով։ Ճանապարհա-ծախսը պատւիրի ասիզանով։

Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղատ-ների պահեստներում։

(շ.) 0 23

ТРЕБУЙТЕ ВЕЗДѢ „ОДОБРИНЪ"
Только МИХАИЛА ЛЕБЕДЕВА
Съ надписью „Этикетъ утвержденъ правит.".

Это средство уничтожаетъ совершенно въ нѣсколько дней застарѣлыя мозоли и бородавки съ корнемъ.

Главный складъ: Кавказское Т-во Торговли Аптекар. Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ

(Կ.) 177. 0—13

ՀՐԱՒԷՐ

Նորին բարձր սրբազնութիւն առաջնորդի գրաւոր հրամանի համաձայն, Շամքօրեցոց ս. Աստուածածին եկեղեցու չափահաս ծխա-կանները՝ կիրակի, ամսիս 16-ին, առաւ. ժամը 11-ին, հրաւիրվում են նոյն եկեղեցի երկրորդ և վերջին ժողովի։

Օրակարգի հարցերն են.

1) Ընտրութիւն մի հոգաբարձուի։

2) Լսել վերստուգիչ յանձնաժողովի զե-կուցումը հաշիւների վերաբերեալ։

3) 1913/14 ուսումնական տարվայ նա-խահաշւի քննութիւն։

4) Ընթացիկ հարցեր։

Գործակալ՝ Ղեւոնդ ք. Մամիկոնեան

ՀՐԱՒԷՐ

Թեմիս սրբազան առաջնորդի առաջա-դրութեան համաձայն, Թիֆլիսի Կաթողիկէ ս. Աստուածածնի (Մէյդանի ս. Գէորգ) ե-կեղեցում նշանակված է եկեղեցական-ծխա-կան հոգաբարձուների և հաշւեքննիչների ընտրութիւն կիրակի, ամսիս 16-ին, պատա-րագից յետոյ, ժամը 12-ին. ուստի խնդրում եմ նոյն եկեղեցու ձայնատու ծխականնե-րին, շնորհ բերել նշանակված ժամին ընտ-րութեանը մասնակցելու։

Այս ժողովը երրորդ և վերջինն է հա-մարվում։

Թիֆլիսի հայոց եկեղեցիների ա. մասի գործակալ՝ Սարգիս աւ.-ք. Շիօյեանց

504. 1—1

Ս.-ԽԱՉ քաղաքի համար հարկաւոր է մի հմուտ

Ուսուցիչ-խմբապետ

900 րուբլի ռոճիկով։ Դիմել՝ Нальчикъ (Терск. обл.). Священнику Н. Чугурьянцъ д. Т. Моргачева.

(ա. օ.) 488. 6—4

Կովկ. Հայոց Հրատ. Ընկ.

Լոյս տեսաւ և ուղարկվեց «ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՄԱ-ՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ» տարեկան բաժանորդներին № 18-ը

ՄԱՐԳԱՐԻ „ՎԷՊԻԿՆԵՐ" գիրքը։

Ընկերութեանս հասցէն՝ Тифлисъ, Кав-казское Армянское Издательское Общество. Бебутовская № 25.

503. 1—1

ՀՐԱՒԷՐ

Կուկիայի Նորաշէն ս. Աստուածածնի ե-կեղեցու բոլոր չափահաս ծխականները՝ կի-րակի, ամսիս 16-ին, առաւ. ժամը 11-ին հրաւիրվում են յիշեալ եկեղեցի երկրորդ և վերջին ընդհանուր ժողովի, ընտրելու նոր երէցփոխ և քննելու նախկին երէցփոխի հաշիւները։

Գործակալ՝ Ղեւոնդ ք. Մամիկոնեան

501. 1—1

ՅՈՒՆԻՍԻ 15-ԻՑ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼՈՒՄ
ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ
ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԲԱՑՈՒՄ Է
ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ
ՈՐ ՏԵՒԵԼՈՒ Է ՄԻՆՉԵՒ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 20-Ը.

Դասընթացքներում ընդունվում են ծխական և ժողովրդական դպրոցների ուսուցիչ-ուսուցիչները, նաև հասարակ անձինք։

Դասընթացքներին դասաւանդվելու են տեսականօրէն և գործնականօրէն՝ երկրագոր-ծութիւն (ընդհանուր և մասնաւոր), անասնապահութիւն, կաթնատնտեսութիւն, մեղուա-բուծութիւն, թռչնաբուծութիւն, այգեգործութիւն, բոյսերի հիւանդութիւն, գիւղատնտե-սական տեխնոլոգիա, կօօպերացիա։ Բացի դա լինելու են պարապմունքներ ծաղկահատու-թիւնից և մարմնամարզութիւնից։

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԸ ՁՐԻ ԵՆ։ ՕՏԱՐ ՏԵՂԵՐԻՑ ԵԿԱԾՆԵՐԻՆ ՏՐՎՈՒՄ Է ԲՆԱԿԱՐԱՆ։

Խնդիրներով դիմել՝ Александрополь Завѣдующему Сельско-хоз. Курс. Хач. Диланянцу.

Հ. Ե. Կ. 470. 5—4

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
„ՆՈՐ-ՀՈՍԱՆՔԻ"
№ 2-ը
(240 մեծադիր երես)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

1. Կինը—Լեւոն Շանթ։ 2. Սեւատօգարը—Յովհ. Թումանեան։ 3. Ազատութեան ար-շալոյսին—Արա-ս, 4. Զայլդ Հարըլդ—Բայրոն—Թարգմ. բնագր. Յ. Զ. Միրզայեան։ 5. Վարժուհին—Միք. Մանուէլեան. 6. *** (բանաստ.)—Լէյլի։ 7. Կին—Ռէնւ։ 8. *** (բան.)—Լէյլի։ 9. Զարթնող գարնան համդէպ (բան.)—Արմենուհի Տիգրանեան։ 10. *** (բան.)—Արմենուհի Տիգրանեան։ 11. Հին Մտորումներ (բան.)—Համբարձում Մազմանեան։ 12. Ժա-ռանգութիւն, դրամա—Վ. Վալադեան։ 13. Ե՛լի յոյսեր (բան.)—Համբարձում Մազմանեան։ 14. Անջատման երգ—Սէյրի։

15. Ցուցեր Թիւրքահայաստանի ճանապարհորդութիւնից—Ա-Դօ։ 16. Ազգային հարցը և դեմօկրատիան—Դ. Անանուն։ 17. Յունական փիլիսոփայութիւն—Ե. Ֆրանգեան։ 18. Եւ-րօպական գրականութիւնից—Հենրիկ Իբսէն (Անհատապաշտութեան երգիչը)—Սուրխա-թեան։ 19. Նար-Դոսի ստեղծագործութիւնը.—Գրական-քննական ուսումնասիրութիւն—Արսէն Տէրտէրեան։ 20 Երազ և մեկուսացում—Լեւոն Շանթի «Հին Աստուածները»—Ն. Աղբալեան։

Գրախօսութիւն. 1. Գր. Տէր-Պօղոսեան—Լեւոն Շանթի «Հին Աստուածներ» և Ստեփանոս Վանանդեցու յիշատակարանը—Ն. Աղբալեան։ 2. Հ. Ալէքսանդր Մատիկեան. Միխթ. ուխ-տէն. Անանունը կամ կեղծ-Սեբէոս, քննական ուսումնասիրութիւն—Ն. Աղբալեան։ «Գող-թան գուսան» յօդուածի առիթով—Յ. Անակեան. Հայ կեանք—Ա. Ղազարեան։ Վրաց կեանք Յ. Ալիխանեան։ Նամակներ Պարսկաստանից—Միջավայրն ու նրա արգիւնքները։ Հայոց հարց—Պատրիարքի յուշագիրը։ Քաղաքական տեսութիւն—Nico. Խմբագրութեան կողմից։ Ստացված գրքեր։ Յայտարարութիւններ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ

Կովկաս և Ռուսաստան		Արտասահման	
Տարեկան	7 ր.	Տարեկան	24 ֆր.
Կէս տարվանը	4 ր.	Կէս տարվանը	14 »
Երեք ամիսը	2 ր. 25 կ.	Երեք ամիսը	8 »

№ 2-ը ԱՌԱՆՁԻՆ ԿԱՐԺԵՆԱՅ 1 Ր. 20 Կ.

Երրորդ համարը տպագրվում է եւ լոյս կը տեսնի յունիսի 20-ին:

Խնդրում ենք գործակալներին շուտով ուղարկել բաժանորդների հասցէները.

Тифлисъ, редакція «НОРЪ ОСАНКЪ». Tiflis (Caucase) Rédaction de la revue «Nor Hossank»

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Ա. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

481. 2—2

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ի յիշատակ հայ գրերի 1500-ամեակի և հայկական տպագրութեան 400 ամեակի
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼՈՒ Է
Հայերէն հրատարակութիւնների ցուցահանդէս

որ պէտք է բացվի Թիֆլիսում 1913 թ. հոկտ. 6-ին և տեւելու է մինչև նոյն ամսի 12-ը:

Ուստի խորհուրդը խնդրում է պ. պ. հեղինակներին, հրատարակիչներին, տպարանատէրերին և ամեն մի հայի՝ ուղարկել Ընկերութեանս հայերէն ամեն տեսակ հրատարակութիւններ, հայկական վիմատիպ պատկերներ և քարտէզներ:

Այն հրատարակութիւնները, որ կը նուիրվեն Ընկերութեանս և կամ դրամով ձեռք կը բերվեն, ցուցահան-դէսից յետոյ պիտի պահվեն Ազգագրական Ընկ. մատենադարանում, որ այդպիսով դառնալու է մի մնայուն յուցարձան հայ գրերի և տպագրութեան, իսկ սոսկ ցուցադրվելու նպատակով ստացվածները կը վերադարձ-վեն տէրերին:

Ամեն ինչ պէտք է ուղարկել այս հասցէով. Армянскому Этнографическому Обществу. Тифлисъ

Խորհրդի նախագահ՝ Ա. Մելիք-Ազարեան
Անդամ-քարտուղար՝ Ե. Լալայեան

(Կ.) 65. 10—10

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

յայտարարում է ի գիտութիւն ճանապարհորդների և ապրանք ուղարկողների, որ Ընկե-րութեան շոգենաւ «ՄԷԴԻ» (նաւապետ Բուլլ) մեկնում է Բաթումից Մարսէյլ, հան-դիպելով Տրապիզոն, Սամսոն և Կ. Պօլիս

Հինգշաբթի, յունիսի 20-ին (յուլիսի 3-ին 1913 թ. ն. տ.)

Տեղեկութիւնների համար խնդրում են դիմել Ընկ. Թիֆլիսի գործակալ պ. Ս. Կիւլպէն-կեանին, իր գրասենեակում, որ գտնվում է Արմեանսկի բազարում՝ Գօստինի դվօր Ման-թաշեանների։ Հեռախօս № 7—21.

502. 1—1

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный